

CZU 796.012.1:373.037.1

**ASPECTE PRIVIND DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI MOTRICE A ELEVILOR DIN
CICLUL PRIMAR ÎN CADRUL DISCIPLINEI „MUZICĂ ȘI MIȘCARE”**
Rîșneac Boris¹
Pasăre Daniela²
¹Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

²Școala Gimnazială nr.8, Suceava, România

Rezumat. Studiul de față valorifică jocurile de mișcare și muzică în scopul formării personalității elevilor din treapta învățământului primar și nu numai, urmărind deschiderea unei noi perspective de educare a copiilor prin încurajarea, adoptarea și promovarea unei abordări educaționale noi, interactive realizate prin implementarea unei programe de activități de tip outdoor, în care muzica și mișcarea să constituie mijloacele principale de învățare.

Privită ca artă și știință de exprimare a sentimentelor și ideilor cu ajutorul sunetelor, prin aportul melodiei, ritmului și armoniei, muzica se caracterizează prin elementele ei specifice, exprimate prin proprietățile sunetului: înălțime, intensitate, timbru, durată.

Ritmul domină nu numai în muzică și celelalte arte, ci și în întregul univers, fiind inseparabil de materie și viață, devenind și o necesitate în activitățile motrice. În mod evident, se poate afirma că educației muzicale i se acordă o prioritate scăzută în școlile generale.

Cuvinte-cheie: muzică, mișcare, joc, inteligență, motricitate.

Introducere. Formarea omului modern presupune dezvoltarea lui multilaterală din punct de vedere fizic, intelectual, etic, estetic etc., în raport cu exigențele societății contemporane potrivit aptitudinilor reale, pe fondul cărora se conturează coordonatele personalității umane.

Activitățile motrice, cele de timp liber și loisir reprezintă forme de exercitare a acțiunii formative, fiind o parte componentă a structurii multiforme a personalității. Aceste componente ale educației cuprind un cumul de activități care contribuie la formarea și dezvoltarea ființei umane prin valorificarea dimensiunilor psihofizice ale personalității, stabilirea unui echilibru dintre fizic și psihic, psihomotricitate și potențialul intelectual, emotivitate, afectivitate și voință [2, 3, 4].

Fiziologice prin natura mijloacelor, pedagogice prin strategii, biologice prin efectele lor sociale și prin modul și formele de organizare, activitățile de tip motric nu pot fi

privite izolat doar ca o exersare a forței fizice, ci ca o cale de relaționare a dimensiunilor personalității, ca o formă de perfecționare a personalității.

În condițiile în care activitatea școlară are un caracter intelectual pronunțat și în care elevilor li se cere acumularea unui volum tot mai crescut de cunoștințe teoretice, disciplina „Muzică și mișcare”, prin obiectivele, conținuturile și mijloacele sale (jocul este considerat un mijloc principal), trebuie să contribuie și la îmbunătățirea performanțelor, proceselor psihice (atenție, memorie, gândire, imaginație) ale elevilor, la menținerea lor la un nivel optim, dar și la formarea unui comportament social, a coeziunii sociale și de grup.

Este cunoscut faptul că muzica și efortul fizic au efecte favorabile asupra sănătății fizice și psihice a individului. Totuși datele științifice care susțin acest concept au început să se acumuleze abia în ultimele decenii, când, tot

mai multe studii au încercat să clarifice mecanismele prin care muzica și mișcarea pot influența benefic funcționarea diverselor organe și sisteme ale organismului.

Efectele fiziologice ale muzicii și mișcării asupra organismului uman sunt relativ bine cunoscute în literatura de specialitate, în care sunt descrise detaliat schimbările care survin în sistemele cardiovascular, respirator, scheletic și în alte sisteme, atât în timpul efortului, cât și după prestarea acestuia. Mai puțin sunt caracterizate însă efectele muzicii asupra proceselor psihice, a gradului de socializare, cauza fiind numărul redus de studii cu privire la tema respectivă, dar și la corelația rezultatelor lor.

Cercetarea de față s-a axat pe legătura dintre muzică și mișcare, modul în care aceasta este aplicată în sistemul de educație din ciclul primar și a examinat factorii care împiedică și cei care consolidează legătura dintre muzică și mișcare.

Scopul cercetării constă în stabilirea modului în care profesorii dezvoltă concepte muzicale și în posibilitatea de a integra mișcarea și muzica în clasele din învățământul primar, ca o continuare firească a lecțiilor de muzică din copilăria timpurie, care integrează muzica și mișcarea.

Obiectivele cercetării:

1. Studiarea și generalizarea teoriei și practicii privind formarea personalității elevilor din treapta învățământului primar prin utilizarea muzicii și mișcării.

2. Aprecierea nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihosocială a elevilor din clasele primare.

3. Determinarea unui program de jocuri de muzică și mișcare orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a elevilor de vârstă școlară mică.

4. Elaborarea, argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodicii de

aplicare a activităților de muzică și mișcare, orientată spre formarea personalității elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric.

Metodologia și organizarea cercetării. Acest chestionar a fost utilizat în scopul obținerii unor informații privind întocmirea unei analize în problema disciplinei „Muzică și mișcare”. Chestionarul care se referă la opiniile specialiștilor despre activitatea de predare a disciplinei cuprinde 5 întrebări cu 17 variante de răspunsuri. Au fost chestionați 148 de specialiști în domeniu: profesori de educație fizică și sport, științe exacte, arte și muzică.

Ancheta tip chestionar constituie una dintre metodele de bază în cercetările științifice și constă în interogarea tuturor celor care pot da referințe, privind diferitele probleme supuse cercetării.

Ancheta poate fi definită ca un studiu extensiv destinat să cuprindă, mai ales sub forma statistică, frecvența unor însușiri sau variabile caracteristice, cum ar fi: interese, opțiuni, aptitudini, opinii.

La proiectarea și desfășurarea chestionarului au fost respectate concepțiile și recomandările metodice în domeniul cercetării sociologice [1, 2, 5]. Metoda a fost utilizată în scopul obținerii informațiilor privind opiniile profesorilor și elevilor față de rolul disciplinei „Muzica și mișcare” în realizarea demersului educațional, a obiectivelor, conținutului și finalităților acestuia.

Analiza datelor calitative este în mod inerent interpretativă. Această analiză a fost realizată pentru a elabora anumite categorii din bogăția de informații obținute prin intermediul interviurilor cu profesorii de muzică. Observațiile și datele din chestionare se refereau în cea mai mare parte la elevi. Categoriile au fost construite inductiv, pornind de la date. Informațiile au generat 6 categorii

principale: curriculum, atitudinea față de elevi, evaluarea elevilor, condițiile de predare, percepțiile și atitudinile profesorilor, integrarea mișcării în lecțiile de muzică. În secțiunea în care elevii și-au exprimat atitudinea, categoriile se concentrează pe dorințele elevilor și pe o comparație cu anii anteriori. O categorie aparte a fost dedicată problemei legăturii dintre muzică și mișcare.

În partea de observație a cercetării, accentul a fost pus pe elevi, nu pe conținutul lecțiilor. Toate constatările servesc drept temelie pentru discuțiile despre decalajul dintre real și ideal, precum și pentru discuțiile asupra nevoii de schimbare, pentru integrarea muzicii și mișcării în lecțiile de muzică.

Rezultatele cercetării

Lipsa unui curriculum formal și lipsa de supervizare le oferă profesorilor de muzică sentimentul unei autonomii, dar ei au nevoie de mai multe cunoștințe, de un curriculum structurat și de materiale de lucru.

În ceea ce privește concluziile raportate la teorie, absența unui curriculum conduce la o

predare intuitivă, dezorganizată, nestructurată. Fiecare lecție este o unitate independentă. Decalajul dintre realitate și situația ideală conduce la dorința profesorului de a rămâne autonom, pe de o parte, dar și de a urma un curriculum structurat, pe de altă parte.

Cercetarea și-a propus să analizeze și să compare unele aspecte concrete ale modului în care se utilizează jocurile de mișcare în procesul educațional.

La chestionar au răspuns 148 de cadre didactice de specializări diferite: 35% din domeniul educației fizice și sportului, 60% din domeniul științelor exacte, 5% din domeniul artelor și muzicii.

Analizând răspunsurile, prezentăm în cele ce urmează principalele aspecte:

La întrebarea nr.1, privind familiarizarea cu noțiunea de joc, respectiv de joc dinamic, din cele 148 de cadre didactice chestionate, 39,3% sunt familiarizate cu noțiunea, 57% au răspuns că nu sunt familiarizați și 3,7% sunt neutri (Figura 1).

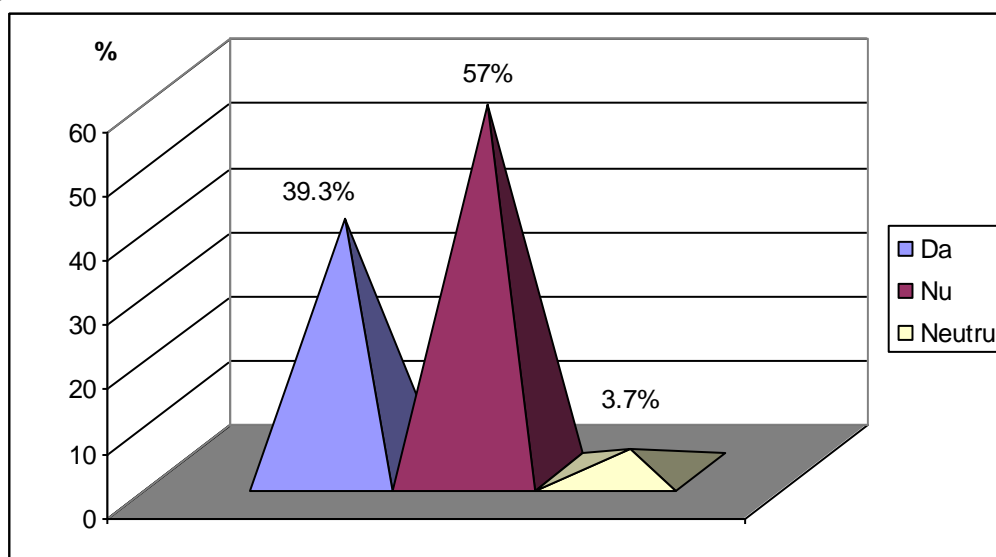

Fig.1. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea nr. 1

Se observă că majoritatea profesorilor chestionați consideră că nu sunt familiarizați cu noțiunea, ceea ce arată că este necesară o mai bună informare în acest sens, acesta fiind

principalul motiv pentru care nu au avut în vedere utilizarea jocurilor dinamice muzicale ca mijloc de socializare.

În legătură cu ce anume reprezintă jocurile de muzică și mișcare, la întrebarea nr.2, numai 18,3% consideră că acestea sunt forme, metode și mijloace instructiv-educative, în timp

ce 51,7% le consideră mijloace ale educației muzicale, iar un număr destul de mare, de 31%, le consideră doar metodă.

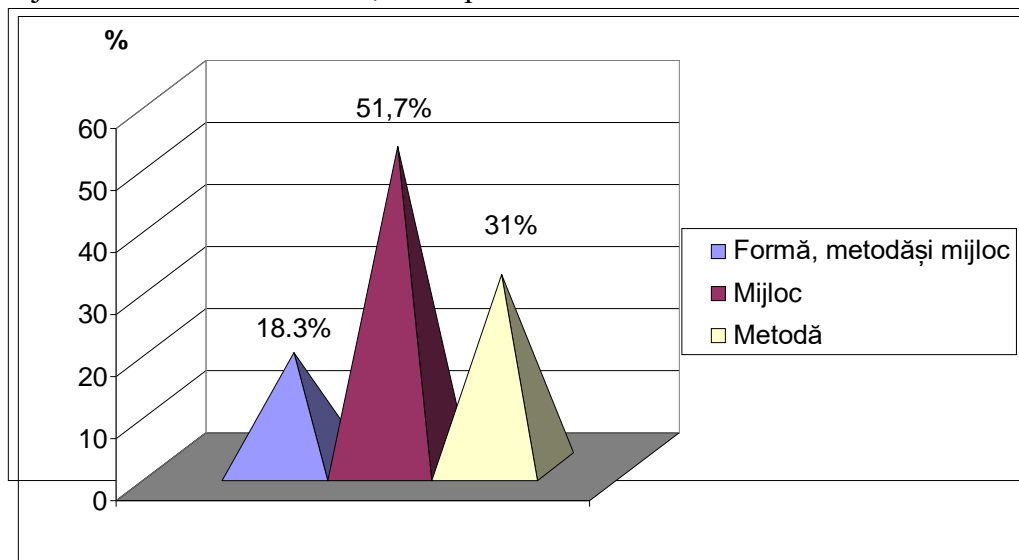

Fig. 2. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea nr. 2

Din interpretarea rezultatului la întrebarea nr.2 se evidențiază faptul că mai mult de jumătate din cei chestionați consideră disciplina „Muzică și mișcare”, un mijloc al educației fizice, ceea ce evidențiază o necunoaștere a relației dintre formele de organizare, metodele și mijloacele utilizate în realizarea demersului educațional.

La întrebarea nr. 3 privind locul disciplinei „Muzică și mișcare” în activitățile curriculare

și extracurriculare, 41,3% au răspuns că aceasta își are locul în cadrul activităților sportive, 12% dintre respondenți susțin utilizarea ei ori de câte ori se ivește posibilitatea aceasta, datorită trăirilor și stărilor afective și emoționale pozitive pe care le provoacă, 36,7% sunt de acord că este utilă în timpul liber, 6,6% o indică pentru recuperare psihomotrică și 3,4% nu au răspuns sub alte forme.

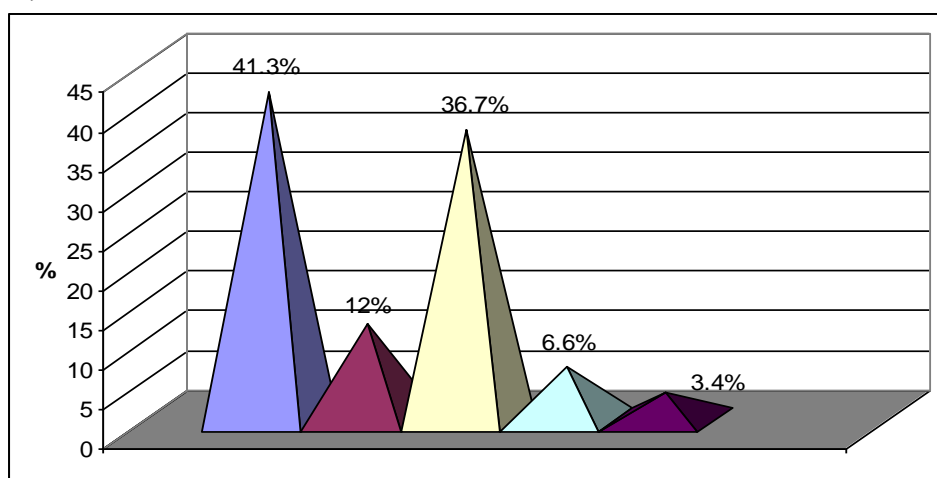

Fig. 3. Reprezentarea grafică a răspunsurilor la întrebarea privind locul disciplinei „Muzică și mișcare” în procesul educațional

Răspunsurile privind locul disciplinei „Muzică și mișcare” în realizarea demersului educațional demonstrează o pondere apropiată între activitățile sportive și cele cu caracter recreativ, dar și o pondere mică a acestora (12%) ca mijloace de dezvoltare a afectivității și emoțiilor pozitive.

Privind influența disciplinei „Muzică și mișcare” asupra formării personalității elevilor, (întrebarea nr. 4), 25,3% din cei chestionați au dat un răspuns pozitiv, 54% au dat răspuns negativ și 20,7% au dat răspuns neutru.

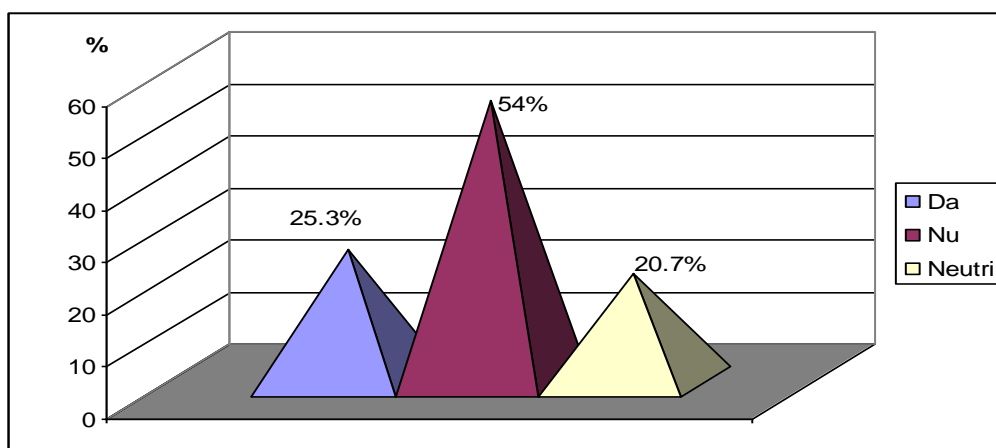

Fig. 4. Influența disciplinei „Muzică și mișcare” asupra formării personalității elevilor

Interpretarea dată acestor răspunsuri arată că o bună parte a cadrelor didactice chestionate nu sunt de acord cu influența pozitivă a disciplinei „Muzică și mișcare” asupra personalității elevilor dat fiind unui caracterul static, și nu dinamic al procesului

educațional prin disciplinele teoretice clasice predate de către acestea.

La întrebare nr. 5 (Ce caracter ar trebui să aibă disciplina „Muzică și mișcare” în cadrul procesului educațional), 12,3% au stabilit că acestea ar trebui să aibă un caracter obligatoriu, 84,4% opțional și 3,3% facultativ.

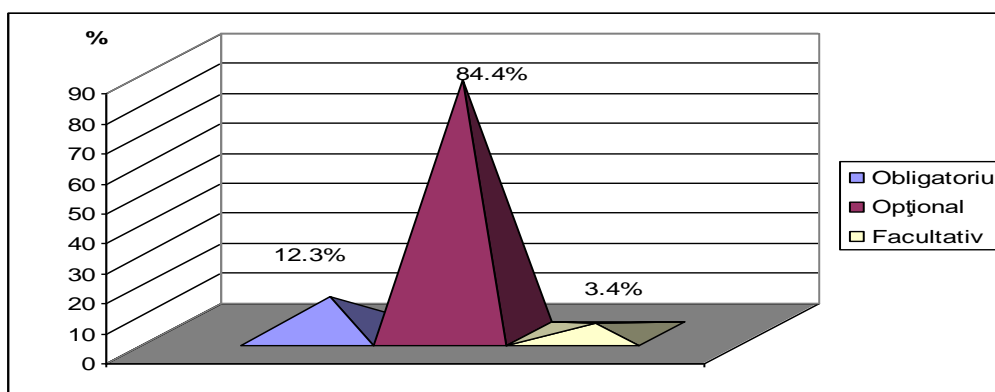

Fig. 5. Diagrama răspunsurilor privind caracterul jocului, respectiv al jocurilor dinamice pe muzică, în cadrul procesului educațional

Analizând răspunsurile la această întrebare, rezultă opinia că majoritatea cadrelor didactice chestionate consideră că disciplina „Muzică și mișcare” trebuie să fie opțională, ceea ce denotă faptul că acestea nu manifestă interes pentru utilizarea jocului ca formă, metodă și mijloc de educație.

Concluzii

După evaluarea statistică a răspunsurilor la întrebările din chestionarul adresat profesorilor,

reiese interesul scăzut pentru folosirea jocurilor de muzică și mișcare, pregătirea bazată pe principii, metode și mijloace tradiționale ocupând un loc primordial. Am constatat că majoritatea cadrelor didactice nu consideră importantă influența jocurilor dinamice pe muzică asupra formării personalității elevilor și nu manifestă interes pentru folosirea lor în acest scop.

Referințe bibliografice:

1. Ionescu M. (1979) Previziune și control în procesul didactic. Cluj-Napoca: Editura Dacia. 200 p.
2. Mitra G., Mogoș A. (1980) Dezvoltarea calităților motrice. București: Editura Sport Turism. 504 p.
3. Ministerul Tineretului și Sportului. (2001) Centrul de Cercetări pentru Probleme de Sport. Sportul la copii și juniori, București.
4. Rîșneac B., Milici D., Rață E. (2004) Utilizarea tehnicilor de calcul în evaluarea performanțelor sportive. Brașov: Editura Universității „Transilvania”, p. 109-112.
5. Sava F. (2004) Analiza datelor în cercetarea psihologică, Metode statistice complementare. Cluj-Napoca: Editura ASCR. 300 p.